

FITOFÁG ROVAROK NYÁR- ÉS FŰZÁLLOMÁNYOKBAN*

DR. SZONTAGH PÁL
tudományos főmunkatárs
Erdészeti Tudományos Intézet, Mátrafüred

Nyár- és fűzállományaink hosszú évek óta végzett rendszeres helyszíni bejárásainak és zoocönológiai felvételeinek eredményei azt igazolják, hogy az erdészeti szempontból legkárosabb fitofág rovarok megjelenése és együttes előfordulása főleg az állományok korával függ össze. A telepítés évében a legnagyobb a káros rovarok fertőzésének veszélye, mert az átültetéssel járó legyengülés következtében különösen diszponáltakká válnak a fák a xilofág rovarok támadására. De a lombfogyasztó rovarok nagy részének is kedvelt tápnövényei a fiatal (1—2 éves), viszonylag alacsony kis fák.

A nyárállományokban károsító xilofág rovarok közül a telepítés első-másod évében mint kultúrákárosítók fő károsítók a *Paranthrene tabaniformis* és *Saperda populnea*. A 3—5 cm tövastagságot elért törzseken megjelenik a *Cryptorrhynchus lapathi* és *Agrilus suvorovi populneus*. Kevésbé károsak a megjelenés sorrendjében a *Gypsonoma aceriana*, *Pseudoclavellaria amerinae* és *Cimbex lutea*.

A telepítés 3—4. évében élettanilag és műszakilag káros fő károsítók a *Cryptorrhynchus lapathi* és *Agrilus suvorovi populneus*. Nyelési helyeken, sebhelyeken tovább károsít a *Paranthrene tabaniformis*, megjelenik az *Aegeria apiformis* és *Saperda carcharias*, és a fák korának növekedésével fokozódik fertőzésük egész a véghasználati korig. Kevésbé károsak vagy helyi jelentőségűek a *Dizygomyza cambii*, *Lepidosaphes ulmi*, *Cossus cossus*, *Zeuzera pyrina*, *Xyleborus dispar* és a *Phloeomyzus passerinii*.

A telepítés 5. évétől véghasználatig, műszakilag káros fő károsítók az *Aegeria apiformis*, *Saperda carcharias*, *Agrilus suvorovi populneus* és *Cryptorrhynchus lapathi*. Sebzési és nyelési helyeken a *Paranthrene tabaniformis*. Kevésbé károsak a *Melanophylla picta*, *Lamia textor*, *Phloeomyzus passerinii*, *Cossus cossus*, *Zeuzera pyrina*, *Dizygomyza cambii*, *Lepidosaphes ulmi* és a *Xyleborus dispar*.

A fűzállományokban károsító xilofág rovarok közül a telepítés 1—2. évében fő károsító a *Paranthrene tabaniformis*. A 3—5 cm vastag törzseken meg-

* Az 1982. február 24—25-i erdészeti és faipari tudományos ülésen elhangzott előadás.

jelenik a *Cryptorrhynchus lapathi* és a *Helicomyia saliciperda*. Kevésbé károsak vagy ritkábban előfordulók a károsítás sorrendjében a *Lepyrus palustris*, *Oberea oculata*, *Aphrophora alni*, *Aphrophora salicina*, *Penthimia nigra*, *Cercopis sanguinea*, *Centrotus cornutus*, *Pseudoclavellaria amerinae*, *Cimbex lutea*, *Trichiosoma lucorum*, *Euura amerinae*, *Ostrinia nubilalis*, *Chionaspis salicis*.

A telepítés 3—4. évében fő károsítók a *Cryptorrhynchus lapathi*, *Agrilus suvorovi populneus* és fűzfajtától függően a *Helicomyia saliciperda*. Sebhelyeken tovább károsít a *Paranthrene tabaniformis*. Kevésbé károsak a *Lepyrus palustris* és *Phloeomyzus passerinii*.

A telepítés 4—5. évtől véghasználatig fő károsítók a *Cryptorrhynchus lapathi*, *Agrilus suvorovi populneus* és fűzfajtától függően a *Helicomyia saliciperda*. Kevésbé káros a *Lamia textor*, szórványosan fellépő fajok a *Lepyrus palustris*, *Cossus cossus*, *Zeuzera pyrina*, *Aromia moschata*.

Összesítve megállapíthatom, hogy az összes xilofág rovar fertőzése a fák, állományok korának növekedésével fokozódik. Általában az állományok telepítésétől számított 5—10 éves korára (fajtától függően) már az összes veszélyes rovar első fertőzése megtörténik. Az átlagos fertőzöttség mértéke ebben a korban országosan több mint 30%-osnak vehető, tehát az állományok fáinak több mint 30%-án található károsítási nyoma xilofág rovaroknak.

A káros lombfogyasztó rovarok megjelenése már jóval kevésbé függ az állományok korától, mint a xilofág rovaroké. A tömegszaporodásra hajlamos legkárosabb lombfogyasztó rovarok már a telepítés évében megjelennek, és kevés kivétellel véghasználati korig is előfordulhatnak.

Nyárállományokban a telepítés 1—4. évében a leggyakoribb domináns fajok a tavaszi és nyári aspektusban: a *Melasoma populi*, *Melasoma tremulae*, *Phyllodecta vitellinae*, *Phyllodecta laticollis*, *Plagiodera versicolor*, *Chalcoides aurata*, a nyári és őszi aspektusban a *Nycteola asiatica*.

Gyakori domináns fajok, főleg a nyári aspektusban: a *Byctiscus populi*, *Byctiscus betulae*, *Zeugophora flavicollis* (1—2 éves korig), *Phyllocnistis sufusella*.

Kevésbé káros, helyi elterjedésű fajok, de esetenként dominánsak is lehetnek, vagy gradáció alkalmával tarrágást okoznak: a *Stilpnotia salicis*, *Pygaera anastomosis*, *Apatela megacephala*, *Lymantria dispar*, *Orgyia antiqua*, *Phalera bucephala*, *Dycranura vinula*, *Orthozia gothica*, *Croesus septentrionalis*, *Trichiocampus viminalis*, *Aphididae*.

A telepítés 5. évtől véghasználatig a leggyakoribb domináns fajok: a *Chalcoides aurata*, *Byctiscus populi*, *Byctiscus betulae*, *Phyllobius* spp., *Polydrosus* spp., *Stilpnotia salicis*, *Pygaera anastomosis*, *Lymantria dispar*, *Operophtera brumata*, *Orthozia gothica*, *Malacosoma neustria*, *Biston betularius*.

Kevésbé káros vagy helyi elterjedésű fajok: az *Anomala vitis*, *Anomala*

dubia, Phyllopertha horticola, Polyphylla fullo, Erannis defoliaria, Erannis marginaria, Colotois pennaria, Orthozia gothica, Dasychira pudibunda.

Fűzálományokban a káros lombfogyasztók közül a telepítés 1—4. évében leggyakoribb domináns fajok a Phyllodecta vitellinae, Phyllodecta laticollis, Plagiodera versicolor, Melasoma tremulae, Chalcoides aurata a tavaszi és nyári aspektusban.

Gyakori domináns fajok a Melasoma vigintipunctata, Melasoma collaris (tavaszi és nyári aspektusban), Earias chlorana, Stilpnotia salicis, Orgyia antiqua, Pontania spp., Aphis spp. (a nyári aspektusban).

Kevésbé káros, helyi elterjedésű fajok a Clorophanus graminicola, Apatete megacephala, Orthozia gothica, Phalera bucephala, Hyphantria cunea, Dicranura vinula, Trichiocampus viminalis, Caliroa annulipes, Croesus septentrionalis.

A telepítés 5. évétől véghasználatig a leggyakoribb, vagy legkárosabb fajok a Chalcoides aurata, Phyllodecta vitellinae, Plagiodera versicolor (a tavaszi és nyári aspektusban), Stilpnotia salicis, Biston betularius, Lymantria dispar (a nyári aspektusban).

Kevésbé káros vagy helyi elterjedésű fajok az Anomala vitis, Operophtera brumata, Orthozia gothica, Smerinthus ocellata, Phyllobius oblongus és a Polydrosus coruscus.

Az állományok meghatározott korában a várható veszélyes károsító fitofág rovarok ismerete a védekezések időbeni megszervezéséhez nyújt segítséget. Ehhez szükséges azonban nyár- és fűzálományaink rendszeres bejárása, a helyi prognosztikai felvételek azonnali elvégzése.